

ב"ה | ח"י אלול תשפ"ב | יוצא לאור ע"י "התאחדות החסידים"

כך נולדה תורת החסידות

סיפור לידת המאורות הגדולים << הקשר הנפשי בין
הבעל שם טוב לאדמו"ר הזקן << חגיגות ח"י אלול <<
עבודת חודש אלול << ועוד

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

יוצא לאור על ידי

התאחדות החסידים לקבלת פני משיח

ת.ד. 2025 כפר חב"ד | HISACHDUS.CO.IL

OFFICE@HISACHDUS.CO.IL | 058-4601-770

ציורים: ר' זלמן קליינמן ע"ה

תודות: אדמו"רי חב"ד ויהדות בוכרה, גליון בית משיח,
ועד הנחות בלה"ק, חב"דפדיה.

עיצוב ועימוד: אברימי קולטון

מנהל כללי: הרב שמעון יהודה פיזם

עורך: הרב מנחם מענדל תמרין

כתיבה: הרב יחיאל יעקובוביץ

תמונות: רבי דרייב, שאטרסטוק, FREEPIK, MIDJOURNEY

זמן מסוגל לחיזוק ההתקשרות אל הרבי

יג. אמנם, היצה"ר הנקרא "דער קלוגינקער" יכול לבוא בלבוש של ענוה, ולטעון: ח"י אלול, יום הולדת מורנו הבעש"ט, עמוד האור ועמוד האש - מהי השייכות שלך לח"י אלול!?

בשלמא "אָ עולם'שער איד" - גם כשנכנס ליחידות ומבקש עצה וכו', אינו יודע מעלת הרביים, מהו רבי, ולאידך, מחזיק הוא גם מעצמו... ואף שידוע שהרבי הוא בדרגא שלמעלה ממנו, אין זה עילוי שבאין-ערוך, וגם הוא - חושב לעצמו - אם רק יתייגע [שהרי ראש טוב יש לו, וכשיישן טוב ויקום עם ראש צלול, ויתייגע קצת], הרי "יגעת ומצאת", כך, שיוכל להגיע לדרגתו של הרבי... וכמפורש בחז"ל - טוען הוא - ש"כל אחד

יב. בענין זה יש נתינת-כח מיוחדת בח"י אלול - יום הולדת מורנו הבעש"ט ואדמו"ר הזקן:

רבותינו נשיאינו לדורותיהם הם ממלאי מקומם של הבעש"ט ואדמו"ר הזקן, ובמילא, כל אלה שמקושרים אל הרבי [גם אלה שנתקשרו אל הרבי לאחרי שהרבי שלהם נסתלק ולא היו יכולים להשאר בלי רבי], הרי הם מקושרים להבעש"ט ואדמו"ר הזקן, כיון שהרבי הוא ממלא מקומם.

ולכן, ח"י אלול - יום הולדתם שבו נעשית הגברת כחותיהם של הבעש"ט ואדמו"ר הזקן - הוא זמן מסוגל לחיזוק ההתקשרות אל הרבי, ממלא מקומם של הבעש"ט ואדמו"ר הזקן.

יד. והמענה לזה - שלאחרי כל החשבונות הנ"ל אודות גודל מעלת הרביים ושפלות מעמדו ומצבו, אין לו להתייאש ח"ו - כיון שנמצאים בחודש אלול, חודש הרחמים:

ידוע הביאור בענינו של חודש אלול "ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם".

בהיכל המלך - ישנם הגבלות, ש"אין נכנסים כי אם ברשות ואף גם זאת המוכרחים שבעם ויחידי סגולה"; אבל כשהמלך יוצא לשדה - יכול כל אחד, גם הוא במעמדו ומצבו, להיות "מחותן".

ובנוגע לענינו:

גם מי שנמצא ב"שדה", שאינו מקום ישוב, אלא מקום צמיחת עשב, מאכל בהמה, שמורה על נפש הבהמית, ועד ל"עשו גו' איש שדה" - הרי, בחודש אלול בא הרבי אליו בהיותו בשדה, ולא זו בלבד שהרבי אינו כועס (ברוגז) על הטירחא שהטריחוהו לבוא למקום ירוד כזה, אלא אדרבה, מקבלו בסבר פנים יפות ומראה לו פנים שוחקות, מתוך שמחה שממתיקה דינים (כידוע הסיפור עם אדמו"ר הזקן בהמאסר).

כשהרבי בא לשדה רשאין כל מי שרוצה להקביל פניו, וכולם עומדים מוכנים להקביל פניו, ולא צריכים אפילו להדחף... כיון שהרבי עצמו מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומשפיע לכולם.

צריכים רק לא להיות טפש, ולצעוק "אבא הצילני"... לא תובעים גדולות ונפלאות, אלא צעקה אחת פנימית: "אבא אבא הצילני, אבא אבא רחמני"...

ואז בודאי יתקיים הכתוב "אני לדודי ועלי תשוקתו", "אין תשוקתו של הקב"ה אלא על ישראל", היינו, שכל תשוקתו של הקב"ה היא אך ורק להשפיע טוב לישראל, ובפרט הטוב העיקרי דגאולה השלימה, שבקרוב יוליכנו הרבי לקראת משיח, אמן.

(התוועדות ח"י אלול השי"ת)

ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב", והוא, שיש לו ראש טוב, על אחת כמה וכמה!...

אבל הוא בתור חסיד, ובפרט חסיד חב"ד, שיודע מהו רבי, ולאידך, יודע שפלות עצמו בעשותו חשבון הנפש אדעתא דנפשי', שהרי חסידים אינם אוהבים לרמות את עצמם...

[וכידוע הסיפור שתלמידי המגיד שאלו אצל המגיד אודות ענין מסויים מנא לי', והשיב, ששמע זאת מאליהו הנביא, ותשובה זו סיפקה את כולם, מלבד את אדמו"ר הזקן, שאמר שרוצה הוכחה... ואמר המגיד: "דאָס קען נאָר אַ ליטוואַק"...]

איזו שייכות יש לי לח"י אלול, שאוכל "לקחת" מיום זה הוספה בתורה ויראת שמים ע"י חיזוק ההתקשרות?!

שואל את עצמו: איזו שייכות יש לי לח"י אלול, שאוכל "לקחת" מיום זה הוספה בתורה ויראת שמים ע"י חיזוק ההתקשרות?!

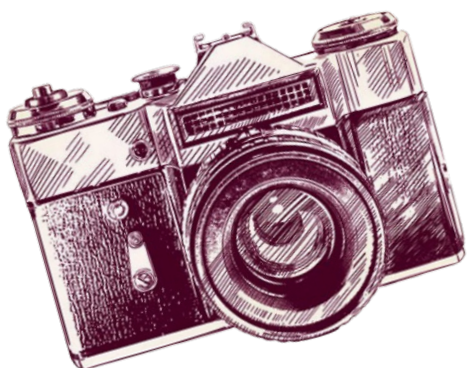
ומוסיף לטעון: בנוגע להבעש"ט - מובא במאמר חסידות ש"נשמת הבעש"ט ירדה לעוה"ז להעיר את כלל ישראל משינתם שהם בבחי' התעלפות .. סגולה לזה שילחשו לו באזנו שמו ואז יקיץ מההתעלפות .. לחש באזניהם את שם שנק' ישראל כו".

- סיפור כזה אירע אצל הרבי, שאמר שילחשו את שמו, שמו של הרבי, באזני' של אשה שהתעלפה, ועי"ז התעוררה מעלפונה. ולכאורה, מה נוגע ושייך לאותה אשה שמו של רבי בברוקלין שלא ראתה אותו מעולם?! אלא משום שנשמתו של הרבי היא צינור החיות דכלל ישראל.

וכיון שנשמת הבעש"ט היא צינור החיות דכלל ישראל - יש לו שייכות אל הבעש"ט;

אבל אדמו"ר הזקן - טוען הוא - להיותו נשמה חדשה, דלא כשאר כל הנשמות שבזמננו שכבר היו בגלגול בעוה"ז (כדאיתא בכתבי האריז"ל), הרי, מצד גודל ההפלאה של נשמה חדשה, איזה שייכות יש לו (ובפרט בידעו שפלותו) לאדמו"ר הזקן?!

היכן גנוזה תמונתו של הבעל-שם-טוב?

← משאת נפשם של דורות רבים, היתה לחזות בתואר זיו פניו הקדושות של הבעל שם טוב, מייסד תנועת החסידות. תשוקה בלתי מתפשרת זו, הביאה לידי היאחזות בייחוסים קלושים של ציורי דמויות הדורות פנים - אל הבעל שם טוב.

בשנת תשי"ג שוגרה למעונו של הרבי מלך המשיח שליט"א התמונה המפורסמת בייחוסה לבעל שם טוב, מצורפת למכתב ארוך בו ביקש הכותב לברר את נכונותו של ייחוס התמונה.

שעברה בידיהם

והעידה כי בזקנו של הבעל-

שם-טוב היו ניכרים כל שלשה עשר (או שנים עשר) "תיקוני-דיקנא" (ליקוטי-שיחות, כרך י"ט, עמ' 531).

בהזדמנות אחרת סופר בפני הרבי על תמונות המוצגות בשיקגו ומיחסות אף הן לבעל-שם-טוב. על כך השיב הרבי כי "התמונה שמייחסים לבעל-שם-טוב - היא של בעל-שם אחר שחי ופעל בדייטשלאנד (גרמניה)" ('המלך במסיבו', כרך א, עמ' קד).

עמדה נחרצת בעניין הביע הרבי בפני מזכירו, ר' לייבל גרונר ע"ה, לפיה לא יקבל אף תמונה המיוחסת לבעל שם טוב, משום שקבלה בידו מחותנו - הרבי הריי"צ, שאין תמונה מהבעל-שם-טוב (שיחות-קודש תשכ"ו עמ' 621).

(נערך על-פי סקירתו של הרב מרדכי מנשה לאופר)

הרבי שיגר את התמונה בחזרה אל השולח, וציין במכתבו כי "התמונה נתפרסמה כבר כמה-פעמים ויש כמה דיעות ופולגות בהנוגע לה"

הרבי שיגר את התמונה בחזרה אל השולח, וציין במכתבו כי "התמונה נתפרסמה כבר כמה-פעמים ויש כמה דיעות ופולגות בהנוגע לה". בשולי המענה, צייד הרבי את הנמען ברשימת מקורות מחקרניים בהם יוכל לעיין בנידון (אגרות-קודש, כרך ז, עמ' צז).

בחורף תשמ"ב התייחס הרבי לטענה המייחסת את אותה תמונה ל"בעל-שם" אחר שחי ופעל בלונדון, וציין כי "יש בזה ראשי-דברים מרבתינו" לפיהם אין לראות בתמונה זו את תמונת הבעל-שם-טוב, משום מסורת

שני המאורות הגדולים

ח"י אלול הוא יומם הגדול של "שני המאורות הגדולים" - הבעל שם טוב הקדוש, מייסד תורת החסידות הכללית, ואדמו"ר הזקן, מייסדה של תורת חסידות חב"ד האם הועיד הבעל שם טוב הקדוש את רבינו הזקן לממשיך דרכו? וכיצד עלינו להתייחס לשאר תלמידיו הקדושים של הבעל שם טוב והמגיד ממעזריטש סקירה מעמיקה על קשר נפשי ועמוק

אחד מהעמודים בסידורו של הבעש"ט, שבו כתבו תלמידיו בכתב ידם את שמותיהם

נשמה חדשה

התרגשות ושמחה מיוחדת אפפו את הדרת פניו של הבעל שם טוב הקדוש, כאשר חזר מטבילת הטהרה בכוקר יום הרביעי, ח"י באלול, שנת קה"ת. שליח הציבור בתפילת השחרית היה לא אחר מאשר הבעל שם טוב בעצמו, שליווה אותה בניגוני יום טוב משמחים ואף דילג על אמירת ה'תחנון'. הכל הבינו, כי מאורע בלתי רגיל אירע היום, והוא שהביא את הבעל שם טוב הקדוש לפרצי שמחה שכמותם טרם נראו.

בתום התפילה הוזמנו התלמידים הקדושים לסעודת מצווה שערך הבעל שם טוב בשמחה בלתי מוסתרת, ואז התגלה להם הסוד: "ביום הרביעי נתלו המאורות", שח מורם ורבם הנערץ, "ואף ביום הרביעי הזה נתלה מאור חדש - נשמה חדשה ירדה לעולם, אשר תאיר את העולם בתורת הנגלה ובתורת החסידות, תהיה לה מסירות נפש על דרך החסידות והיא תצליח עד ביאת משיח צדקנו".

זו היתה התייחסותו הפומבית הראשונה של הבעל שם טוב, למי שיהפוך לימים לממשיך דרכו ומפיץ אורו - רבינו הזקן, שנשמתו היא הנשמה החדשה אשר ירדה ונתלתה בעולם באותו יום רביעי.

חיבור פנימי

קשר נפשי עמוק ופנימי נמתח בין שני המאורות הגדולים, ענקי הרוח שחוללו מהפך חסר תקדים בחיי היהדות - רבי ישראל בעל שם טוב, ורבי שניאור זלמן מליאדי - אדמו"ר הזקן. קשר פנימי, שכמעט ולא בא לידי ביטוי חיצוני, וזאת בכוונת מכוון:

כשנה לאחר נישואיהם של רבי ברוך והרבנית רבקה - הוריו של אדמו"ר הזקן, הם ביקשו להתברך מפי

הבעל שם טוב בזרע של קיימא. הם נסעו אליו יחד ואכן הובטחו מפיו כי לשנה הבאה יזכו לבן זכר.

ההבטחה קיימה, וביום הולדתו הארבעים-ושבע של הבעל שם טוב - חבקו רבי ברוך והרבנית רבקה בן זכר, אשר נקרא בשם שניאור זלמן. לימים, ביארו רבותינו נשיאינו כי ירידת נשמתו של רבינו הזקן לעולם היתה כרוכה בקשר הדוק עם מזמורי התהלים שאמר הבעל שם טוב באותם שנים (בהתאם למספר שנותיו): ההבטחה והברכה על לידתו של רבינו הזקן, נאמרה כאשר החל הבעל שם טוב לומר את מזמור מ"ז בתהלים (הנאמר בראש השנה כהכנה לתקיעת השופר והמלכת ה' על העולם), ולידתו בפועל אירעה ביום בו עבר הבעל שם טוב למזמור מ"ח, העוסק בגילוי אחדות ה' בעולם: "גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלוקינו".

הדרכות רבות מסר הבעל שם טוב להוריו של אדמו"ר הזקן, וביניהם היתה ההוראה הנחרצת - לא לאפשר

**ענקי הרוח שחוללו
מהפך חסר תקדים
בחיי היהדות - רבי
ישראל בעל שם טוב,
ורבי שניאור זלמן
מליאדי - אדמו"ר
הזקן. קשר פנימי,
שכמעט ולא בא לידי
ביטוי חיצוני, וזאת
בכוונת מכוון**

1. שיחת שבת-פרשת תבוא, ח"י אלול ה'תשי"ג, ולקוטי-שיחות חלק ט' שיחה א' לפרשת תבוא.

בעלות רבי מנחם מענדל מויטבסק לארץ הקודש, הוא מינה הנהגה משולשת לעדת החסידים ברוסיה ובליטא: בראשה עמד אדמו"ר הזקן, ועמו רבי ישראל מפולוצק ורבי יששכר בער מליובאוויטש. מספר שנים לאחר מכן נאסף רבי ישראל מפולוצק אל אבותיו, ואילו רבי יששכר בער כפף את עצמו לרבינו הזקן, אשר נותר למנהיגה הבלעדי של עדת החסידים ברוסיה וליטא.

בד בבד, החל אדמו"ר הזקן לגבש את דרכה הייחודית של חסידות חב"ד, מה שהביא את אט לפילוג בין צדיקי החסידות - אלו שצידדו בדרכו של רבינו הזקן, ואלו שתקפו אותה בחריפות. באותה תקופה משגר רבי לוי יצחק מברדיטשוב אגרת לאחד מגדולי מתנגדיו של רבינו הזקן, בו הוא כותב: "הנה מאשר מתרעם מעלתו על הנהגותיו [של אדמו"ר הזקן] ואומר שאינו כפי הדרך של אדמו"ר המגיד... איך יעלה על הדעת להיות מתרעם על הנהגותיו של אדמו"ר [הזקן], אשר זה היה כל עיקר הנהגותיו של אדמו"ר הרב המגיד... ואדרבה מי שאיננו נוהג על פי דרך זה איננו לפי דרך מורנו [המגיד] נשמתו-עדן, וכל המתרעם על זה הדרך כאלו מתרעם חס-וחלילה על כבוד אדמו"ר נשמתו-עדן, כי עיקר עבודתו והנהגותיו הקדושים היה רק על דרך זה?".

הלכה כמותו

באחת משיחות קדשו, התייחס הרבי מלך המשיח לטענה העולה כנגד חסידי חב"ד, הקוראים לכלל ישראל, מכל החוגים והמינים - להתבשם מאורה של תורת חסידות חב"ד והדרכותיה, ולהתקשר אל מנהיגה בעבותות אהבה. ומה עם שאר תלמידי המגיד? הלא גם הם ממשיכים את דרך החסידות של הבעל שם טוב והמגיד ממעזריטש!

ליד בשום פנים ואופן להיפגש ולהתוודע פנים אל פנים עם הבעל שם טוב, מלבד מפגש בודד וחפוז ביום ה'אפשערניש' שלו, בו סידר הבעל שם טוב את פאות ראשו של אדמו"ר הזקן בתנאי שייסע מיד לאחר מכן לביתו, ולא יספרו על כך לאיש - כולל לילד בעצמו, לו נאמר ש"סבא" הוא אשר סיפר את שערות ראשו.

הבעל שם טוב הסביר, כי את דרכו של אדמו"ר הזקן יהיה עליו ללמוד מפי תלמידו - המגיד ממעזריטש, ואילו אם יראה אדמו"ר הזקן את הבעל שם טוב ויתקשר אליו - עלול הדבר לפגום בהתמסרותו למגיד. [השמועה מספרת, כי אף הרבי מלך המשיח שליט"א

בעצמו השתמש בהסבר דומה ביחס לעובדה כי לא ביקר בליובאוויטש ולא ראה בזיו פניו של הרבי הרש"ב].

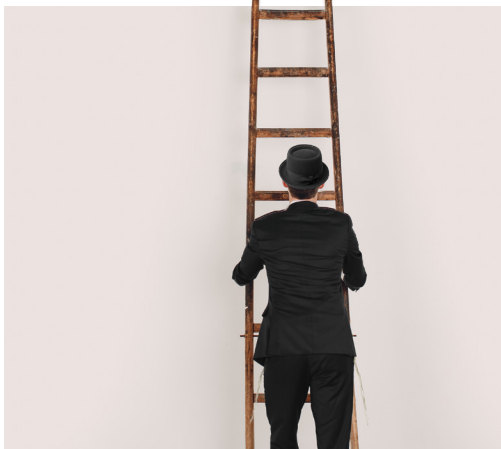
סבא רוחני

העובדה כי לא ראה מעולם את הבעל שם טוב, לא הפריעה לרבינו הזקן לראות בו "סב רוחני", ובעצמו - "נכד רוחני" לבעל שם טוב, אשר במידה מסויימת נעלה יותר מנכדיו הביולוגיים של הבעל שם טוב:

כשנה לאחר הסתלקותו, התגלה הבעל שם טוב בחלום לבנו הקדוש, רבי צבי, וציווה עליו למסור את הנהגת החסידות לתלמידו הגדול, המגיד ממעזריטש. המגיד עצמו, לא ציווה באופן מפורש למי ימסר שרביט ההנהגה, אולם אדמו"ר הזקן גילה כי התבקש באופן אישי מפי המגיד לשכנע את בנו, רבי אברהם המלאך, להמשיך את הנהגת החסידות, ואם יסרב - היא תימסר לרבי מנחם מענדל מויטבסק.

בעקבות גילוי זה, בחרו תלמידיו של המגיד ברבי אברהם המלאך, אך הוא הסתלק כעבור תקופה קצרה, ואת מקומו מילא רבי מנחם מענדל מויטבסק. גם הצדיק מויטבסק לא נותר על כס הנהגה שנים רבות, והעביר אותה לרבינו הזקן שהנהיג ברמה את תנועת החסידות כולה.

2. אגרות בעל התניא עמ' קעא (תיאור התקופה מתוך "תולדות חב"ד ברוסיה הצארית").

ערוך הלכה למעשה, ובכך פסק שהלכה כמותו. ומה מובן, שאף-על-פי שהיה זמן שהיו יכולים להתנהג כשיטת אדמו"ר הזקן או בשיטת שאר תלמידי המגיד, "דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד", הרי לאחר שנפסקה הלכה כשיטת אדמו"ר הזקן - אין לנטות ממנה".⁴

איך עולים בסולם

הרבי הרי"צ התבטא, כי הבעל שם טוב העמיד סולם בעזרתו יוכלו גם האנשים הפשוטים להתעלות בעבודת ה', ואילו אדמו"ר הזקן גילה כיצד לעלות באותו סולם. הרבי מלך המשיח הסביר, כי סולם זה הוא "סולם האהבה" - אהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל, שעמדו כציר מרכזי בתנועת החסידות שייסד הבעל שם טוב, ונבנו כדרך חיים על ידי רבותינו נשיאינו.

"רבותינו נשיאינו לדורותיהם", סיים הרבי, "הם ממלאי מקומם של הבעל-שם-טוב ואדמו"ר הזקן, ובמילא, כל אלה שמקושרים אל הרבי וגם אלה שנתקשרו אל הרבי לאחר שהרבי שלהם נסתלק ולא היו יכולים להשאיר בלי רבין, הרי-הם מקושרים להבעל-שם-טוב ואדמו"ר הזקן, כיון שהרבי הוא ממלא מקומם. ולכן, ח"י אלול - יום הולדתם שבו נעשית הגברת כחותיהם של הבעל-שם-טוב ואדמו"ר הזקן - הוא זמן מסוגל לחיזוק ההתקשרות אל הרבי, ממלא מקומם של הבעל-שם-טוב ואדמו"ר הזקן".⁵

הרבי אף ציין, כי החילוקים וההבדלים בין חצרות החסידים השונות, נובעות מהבדלי אופי וטבע המקום בו התיישבו. כדוגמא, המחזות הפולניים שיקפו הנהגה בעל אופי רגשני יותר, ובהם התפשטו החסידויות הנושאות את דגל "חג"ת" (חסד-גבורה-תפארת, שלשת ה'מידות' המרכיבות את הרגשות הבסיסיים בנפש האדם), בעוד רבינו הזקן אשר ייסד את חסידות "חב"ד" (חכמה-בינה-דעת, שלשת המרכיבים היסודיים של מוח האדם), מצא לה כר פורה דווקא בשטחי רוסיה, שתושביה היו סמל לאופי שכלתני וקר. אם כן, על כל אדם לבחור לכאורה את דרכו האינדיבידואלית ואת החצר המתאימה לתכונותיו האישיות!

כמענה לטענה זו, ציטט הרבי את דברי הגמרא לפיה זכו בני ישראל במדבר ל"שלשה פרנסים" - משה רבינו סיפק לישראל את המן, מרים את באר המים ואהרן את ענני הכבוד. הגמרא מספרת, כי עם הסתלקותם של פרנסים אלו, הסתלקה גם ה'פרנסה' אותם הביאו: לאחר פטירת מרים, נעלמה הבאר, ובפטירת אהרן הסתלקו גם ענני הכבוד. אולם אז, מגלה הגמרא, משה רבינו שב והחזיר את אותן 'פרנסות' נפלאות, והם המשיכו להיות מסופקים לבני ישראל בזכותו של משה. כלומר: גם אותם עניינים שלא היו שייכים להנהגתו ודרכו של משה, עברו לטיפולו האישי כאשר התעורר הצורך בכך.

מכך למד הרבי גם ביחס לאותו אדם הטוען כי ברצונו לצעוד בדרכי תלמידים אחרים של המגיד והבעל-שם-טוב: אף-על-פי שעד זמן מסויים היה סבור שאינו זקוק ללמוד תורת חסידות חב"ד, כיון שפעם היה נוסע לרבי פלוני לשאול בעצתו... בוורשא, גליצייא או הונגרייא, לכן נעשה כבר "גדול בעמיו", ואינו צריך ללמוד תורת חסידות חב"ד - צריך לידע ש"ענני הכבוד" וכו' השאירו הרביים בהספרים ובהמאמרים, ובמילא, גם העניינים שנסתלקו בהסתלקות רבו - הרי זה דבר ברור שנמסרו לרבי זה, וכל העניינים נמסרו על-ידי אדמו"ר הזקן בתורת חסידות חב"ד שהולכת ומתגלה מדור לדור על-ידי רבותינו נשיאינו עד כ"ק מו"ח אדמו"ר".³

בשיחה נוספת התבטא הרבי, כי כבר בזמן המגיד "נפסקה הלכה" כרבינו הזקן: "ישנו מעשה רב שהמגיד בחר באדמו"ר הזקן מכל שאר תלמידיו לחבר שולחן-

4. שיחת י"ט כסלו תשי"ג.

5. שיחת ח"י אלול הישי"ת.

3. שיחת י"ב תמוז תשי"ג.

ח"י אלול גירסת דור השבועי

התייסדות תומכי תמימים – בכח הדור השביעי

כמועד בפני עצמו ראויה להיקבע התייסדותה של
ישיבת "תומכי תמימים" בידי הרבי הרש"ב, שאמנם

כ"יום סגולה" היסטורי, זכה ח"י אלול
להוות ציון דרך למאורעות נוספים
בהיסטוריה החסידית, תחת המטריה של "הדור
השבועי", בו מגיעה שושלת המאור והפצת מעיינותיה
לשלימותה ומטרתה: "אתי מר - דא מלכא משיחא".

בסיומה של אותה התוועדות הודיע הרבי כי יעניק לכל אחד מהנוכחים דולר אותו יעניק לצדקה בימים הקרובים, באמצעות ה"טנקיסטים"

אותו דור שלישי, הממשיך את דרכו של הרבי הרש"ב ומביא את ישיבות תומכי תמימים לכל מקום ומקום ואף לכל בית בישראל - הלא הוא דורנו אנו, דורו של הרבי מלך המשיח שליט"א. ראוי הוא איפה ח"י אלול של "תומכי תמימים" להיחגג כמועד אישי של "הדור השביעי".

לכל בני ובנות ישראל...

מפורסמת היא הנהגתו בקודש של הרבי מלך המשיח שליט"א, לשגר במועדים שונים "מכתבים כלליים" לציבור מקושריו. גם בדורות קודמים נהגו רבותינו נשיאינו לשלוח אגרות דומות, אולם בעוד הם יועדו באופן מוצהר אל כלל עדת החסידים, פנה הרבי באופן גלוי אל "כל בני ובנות ישראל", ללא הגבלה שהיא, ובכך ביטא את נשיאותו ומנהיגותו כחובקת עולם ומשפיעה על כל אדם באשר הוא.

את ה"מכתב כללי" הראשון, שיגר הרבי בח"י אלול ה'שי"ת, אותה הפנה "אל אחינו ואחיותינו, בני ובנות ישראל, די בכל אתר ואתר".

גלגולה הראשון של "חלוקת הדולרים" לצדקה

אין מי שלא שמע על "חלוקת הדולרים" המפורסמת, במהלכה עומד הרבי מלך המשיח על מקומו שעות על גבי שעות ומחלק לאנשים נשים וטף שטרות של דולר לצדקה, באיחול "ברכה והצלחה". אולם חלוקה זו עברה גלגולים רבים עד שהגיעה למועדה הקבוע מידי יום ראשון:

המעמד הראשון בו חילק הרבי דולרים לצדקה בפומבי, אירע אף הוא בהתוועדות ח"י אלול תשל"ד:

נחגגת בדרך כלל מספר ימים לפני כן - בט"ו באלול, אולם פתיחת הלימודים בה וההודעה הרשמית על התייסדותה - אירעה בח"י אלול תרנ"ז, בעיצומה של סעודת "שבע ברכות" לרבי הרי"צ:

הרבי הרש"ב נעמד בהתרגשות של שמחה, וביקש למסור "שליחות" מיוחדת בשם אבותיו הקדושים: "היום", אמר הרבי, "י"ח אלול, הוא יום הבהיר בו נולדו רבנו הזקן ומורנו הבעל-שם-טוב, וביום קדוש זה אני מייסד ישיבה בציווי וברכת הוד אבותינו רבותינו הקדושים, ישיבה שתוציא תלמידים בעלי מסירות נפש על תורה ועבודה בדרכי חסידות חב"ד".¹

בשלב מאוחר יותר גילה הרבי הרש"ב, כי בייסודה של ישיבה זו הוא "מדליק את המאורות שמורנו הבעש"ט והרביים הנחילונו למען תקויים ההבטחה של יפוצו מעיינותיך חוצה, להחיש את ביאת משיח צדקנו".²

אם כל-כך חשובה היא הקמתה של הישיבה, מדוע לא ייסד אותה הרבי הרש"ב מיד בתחילת נשיאותו?

הרבי מלך המשיח שליט"א התייחס לכך, והסביר כי סלילת דרך חדשה בלימוד התורה צריכה להישען על בסיס איתן של שלשה דורות אשר ימשיכו את אותה הדרך. כדברי הפסוק: "לא ימוש ומפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך - מעתה ועד עולם" - אם רק תימשך דרכו של הסב אל שני הדורות שלאחריו, מובטח הוא כי "החוט המשולש לא במהרה ינתק", ו"מכאן ואילך - תורה מחזרת על אכסניה שלה".

משום כך המתין הרבי הרש"ב עד לנישואי בנו יחידו, אשר יצרו את הפוטנציאל העתידי לקיומו של אותו דור שלישי, ורק אז הודיע על הקמתה של הישיבה, אשר תעמיד תלמידים (דור שני) שיהיו "נרות להאיר" (וליצור את הדור השלישי).

1. ספר השיחות תש"א ע' 105.

2. ספר השיחות תש"ב ע' 133.

ליכות הנדיב מר דוד צ׳ייס שעמד בראש התורמים והבטיח לנאום בטקס בשפת האידיש (לבקשתו של הרבי, שהתנה בכך את השתתפותו).

לאחר שיחת קודש בת כעשר דקות בה הרחיב הרבי על משמעותה של ״הנחת אבן הפינה״, האזין לנאומו של מר צ׳ייס אותו סיים במשפט קצר באידיש: ״רבי, איך האב דיר ליב, זייער זייער אסאך״ (=רבי, אני אוהב אותך, מאד מאד הרבה). ממעמד זה נחרת בזכרון נצח חיובו הרחב והמאיר של הרבי שתועד בוידאו, למשמע המשפט רב הרגש.

שיא המעמד היה בגשת הרבי בכבודו ובעצמו אל הבור שנכרה למרגלות הבניין למען הנחת אבן הפינה: הרבי נטל בידיו הקדושות את חפירה והרחיב מעט את הבור, לאחר מכן הרים את האבן המיועדת בשתי ידיו הקדושות (תוך הקפדה שלא להיעזר באיש), הטיל אותה אל הבור, וכיסה אותה באמצעות את החפירה...

בקונטרס ״בית רבינו שבבבל״ שיצא לאור שנים לאחר מכן, הסביר הרבי כי כחלק מתפקידו ההלכתיים של מלך המשיח, מוטל עליו לבנות ״מקדש מעט״ במקומו בו הוא שוכן בזמן הגלות, שם עתיד בית המקדש השלישי להתגלות ולרדת מן השמיים, ויחד יעברו על ענני שמיא לארץ הבית.

בסיום הקונטרס מתייחס הרבי ליישומם של הדברים הלכה למעשה בהגדלת והרחבת ״בית רבינו״ - 770, תוך הדגשה כי ההרחבה המתבצעת כעת משמעותית ״עד להנחת אבן פינה״... ■

(מבוסס בעיקר על סקירתו של הרב שלום יעקב חזן)

בסיומה של אותה התוועדות הודיע הרבי כי יעניק לכל אחד מהנוכחים דולר אותו יעניק לצדקה בימים הקרובים, באמצעות ה״טנקיסטים״ שהקדישו את הימים האחרונים לפעילות במבצעי הקודש שלו.

בהמשך הפכה חלוקה זו לטקס קבוע בסיומה של כל התוועדות (בימי החול): בפני הרבי השתרך תור ארוך של ״טנקיסטים״ ופעילים בהפצת היהדות, כל אחד מהם זכה לקבל מידי הקדושה של הרבי חבילת דולרים ממנה חילק לכל אחד מהנוכחים דולר בודד (רק בשנת תשמ״ו החל הרבי לחלק לכל אחד באופן אישי דולר לצדקה, עד לקביעת המעמד מידי יום ראשון על פתח חדרו הקדוש).

מבצע אהבת ישראל

בלב ליבם של עשרת מבצעי הקודש של הרבי מלך המשיח שליט״א, עומד מבצע ״אהבת ישראל״ - במסגרתו על כל חסיד להשפיע על סביבתו בחיזוק אהבת ואחדות ישראל.

גם מבצע יסודי זה הוכרוז על ידי הרבי בהתוועדות ח״י אלול תשל״ו: הרבי הסביר כי אהבת ישראל הינה המצווה היסודית שעליה עומדת התורה כולה, כמאמר הלל הזקן - ״זוהי כל התורה כולה, ואידך פירושה הוא״. בהתאם לכך, מהווה גם ״מבצע אהבת ישראל״ ראש ויסוד לכל עשרת המבצעים, שכולם עומדים על בסיס הערבות ההדדית והאחדות שבין בני ישראל.

לקראת יום זה הוציא הרבי אף את הקובץ המפורסם: ״קונטרס אהבת ישראל״, בו ליקט בעצמו מדברי חז״ל ורבותינו נשיאינו על המצווה.

אבן הפינה לבית המקדש

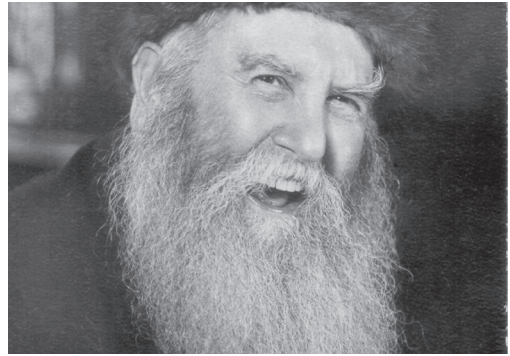
גם ערבו של היום הבהיר - י״ז (טוב) באלול, זכה לארח מאורע נדיר בחשיבותו בהיסטוריה החב״דית והיהודית כולה: הנחת אבן הפינה למקומו העתידי של בית המקדש השלישי, בידי הקדושות של הרבי מלך המשיח שליט״א...

בחודש אלול תשמ״ח, תוכננה הרחבה משמעותית לבית המדרש של הרבי. באורח נדיר ובלתי צפוי, נעתר הרבי להשתתף ולישא דברים בטקס הנחת אבן הפינה שנערך ב״ז באלול. באופן גלוי, נזקפה היענותו של הרבי

חג שלנו ונשל כולם

"ח"י א-ל-ו-ל!" זוהי הזעקה החסידית של אלול – התעוררות פנימית של חיות ושמחה בעבודת התקרבותנו לדודנו מתי החלו החסידים לחגוג את היום המיוחד הזה? (פחות משמונים שנה...) ואלו אירועים מיוחדים התרחשו בו דווקא בדור שלנו – "הדור השביעי"? על כך בסקירה המרתקת שלפנינו

מועד נסתר

← בקרב קהילות אנ"ש ניכרת ההיערכות לחגיגות ח"י באלול - יום הולדתם של שני המאורות הגדולים, אדמו"ר הזקן והבעל שם טוב הקדוש שאף זכה ביום זה להתגלותו של אחיה השילוני, ומאוחר יותר להוראתו כי עליו להתגלות ולהפיץ בעולם את דרך החסידות. ההתעוררות הרוחנית חודרת ומקיפה גם קהילות אחרות, וכל יהודי אשר שמע אי פעם על הבעל שם טוב הקדוש ותורת החסידות שגילה.

כבר מ'שבת מברכים' אלול, יעברו במוחו של חסיד ימי הסגולה האלוליים, ובראשם - ח"י אלול! היום שנותן חיות בעבודתו של חודש אלול כולו:

אולם לא תמיד נראו כך פני הדברים. בדורות קודמים, היו חגיגות ח"י באלול נחלתם של יחידי סגולה מעטים. רבותינו נשיאינו שמרו על המועד המיוחד ברשימת "המועדים הנסתרים", ולא גילו את סודו ברבים.

רק בגיל אחת עשרה שמע הרבי המהר"ש לראשונה על סודו של היום, יחד עם אחיו הקדושים, מפי אביו הצמח צדק. מאוחר יותר הוא תיאר בפני בנו, הרבי הרש"ב, את אופיה החשאי של מסירת הסוד, והאזהרה החמורה שלוותה אליה - לבל יגלו את המועד לאיש.

הסוד מתגלה

הרבי הריי"צ זכה לקבלת סודם של רבותינו נשיאינו רק לאחר הגעתו לגיל מצוות: בערב היום הקדוש, ציווה עליו אביו להשכים קום בבוקר המחרת, לטבול במקווה ולא לומר תחנון. הוא עדיין לא חשף באזניו את סודו

של היום, והרבי הריי"צ, שהמילה "למה" ("פארוואס") לא היתה מצויה בלקסיקון שלו - לא שאל.

בשעה ארבע אחר הצהריים, פקד משרתו של הרבי על ה'מלמד' לשחרר את הרבי הריי"צ מלימודיו ולקרוא לו להיכל הקודש של אביו. שם פגש אותו במצב רוח מרומם, ושמע ממנו בקול מאושר את האיחול: "גוט יום טוב לנו, היום הוא יום ההולדת של שני המאורות הגדולים שלנו: יום שני, ח"י אלול תנ"ה, הוא יום ההולדת של הבעל שם טוב, ויום רביעי, ח"י אלול תק"ה, הוא יום ההולדת של רבינו הזקן".

יובל שנים לאחר מכן, חשף הרבי הריי"צ את הסוד לראשונה בפני קהל חסידיו. הוא תיאר באזניהם בפרוטרוט את התרוממות הרוח שאחזה באביו באותו מעמד ואת הגילויים שחשף בפניו, וסיים: "היום הוא יובל החמישים שנה מאז הפעם הראשונה בה זכיתי לשמוע את ה"גוט יום טוב" המודגש של ח"י אלול. אומר אני גם לכם: גוט יום טוב!"²...

כך הפך "המועד הנסתר" שנשמר בסודי סודות במשפחת האצולה של רבותינו נשיאינו - לנחלת כלל החסידים, שהחלו לציין אותו בהתוועדויות של שמחה מידי שנה בשנה.

חג שלנו, או של כולם?

ארבעים שנה לאחר מכן, זכו החסידים לאורו של "ליקוט" שבועי משיחותיו הקדושות של הרבי מלך המשיח שליט"א אותם הגיה לקראת ח"י באלול, העוסק בכיזור מהותו של יום לאור ביטויי המיוחדים של הרבי הריי"צ בנושא.

איש לא שם לב ל"השמטה" מזערית מלשונו של הרבי הריי"צ, ששינתה את ההתייחסות ליום מן הקצה אל הקצה: באיחול המתייחס ל"יום ההולדת של שני המאורות הגדולים שלנו", הושמטה המילה האחרונה, והוא נכתב בצורה סתמית - "יום ההולדת של שני המאורות הגדולים".

בהתוועדות שערך הרבי בשבת, הוא עמד על טעמה של אותה השמטה (תוך הבעת תמיהה על "דייקני החצר"

2. שיחת ח"י באלול תש"ג.

1. שיחת ח"י באלול תש"ה.

היום הוא יום ההולדת של שני המאורות הגדולים שלנו: יום שני, ח"י אלול תנ"ח, הוא יום ההולדת של הבעל שם טוב, ויום רביעי, ח"י אלול תק"ה, הוא יום ההולדת של רבינו הזקן

גם כאשר תוכנם של חלק מהתורות פורסם בלוח "היום יום" בידי הרבי מלך המשיח שליט"א - הוא עבר "צנזורה" קשוחה שהשמיטה ממנו את ההילה השמיימית האופפת אותו: לא הוזכרה שם נוכחותו של הרבי הרש"ב במעמד, ואף לא מיקומו המיוחד בגן עדן.

מוכתיים מתגלגלים

בהתוועדות ח"י אלול בשנת תשמ"ז (יובל החמישים לשנת תרצ"ז), התייחס הרבי להשתלשלות הארוכה שעבר הסיפור המופתי מאז התרחשותו ועד לפרסומו בדפוס, ודימה אותה לתהליך הכללי שעבר החג מ"מועד נסתר" עד לפרסומו בפומבי.

הרבי הסביר, כי מאז הקמתה לא דגלה השיטה החב"דית בפרסום ובהתעסקות ב"מופתים" שנראו אצל רבותינו נשיאינו, בשונה מדרכה של שיטת החסידות הכללית בזמן הבעל שם טוב שהופצה בעיקר באמצעים מלהיבים אלו. זאת משום ההדגשה שניתנה בתורת חב"ד על העבודה בכוחותיו האישיים של האדם, ולא בכח ההתעוררות וההתלהבות המופתית.

אלא שבמשך הדורות, עלה וגבר הצורך להפיץ את מעיינות החסידות בכל מקום ומקום, ולהביא אותם גם לציבורים הזקוקים לשכנוע "מופתי" כדי להתייחס לדברים בצורה רצינית יותר. כדי לענות על אותו צורך, הואילו נשיאי החסידות לצאת מגדרם ולשתף את קהל השומעים בתיאור השמיימי שליווה את גילויים של אותם תורות - כדי להוסיף כמה שיותר בפעולתם ויישומם של רעיונות אלו.

[יש לציין, כי בשנת תשנ"ב (שבת פרשת וישב) עורר הרבי על הצורך הכללי בהודאה ופרסום המופתים כעבודה מיוחדת המזרזת את הגאולה וביאת משיח

צדקנו]. ■

שנוהגים לדקדק ולפלפל בכל פרט משיחותיו הקדושות, ולא העירו על אותו "שינוי הכי בולט"...), והסביר כי היא היתה מכוונת:

כאשר חשף הרבי הריי"צ לראשונה את סודו של היום, הוא היה מוכרח לשייך אותו לקהילת החסידים המצומצמת שעמדה לפניו, שיש להם היתכנות כלשהי להיות קשורים אל המועד הפרטי של רבותינו נשיאינו. משום כך הוא בחר לחזור במדוייק על האיחול ששמע מאביו, המתייחס לחג "שלנו" ותו לא.

אולם מאז עברו כמעט חמישים שנה נוספות, וכעת הגיע הזמן להפוך את החג לנחלתו של כלל ישראל, ללא כל הגבלה. כדי לעשות זאת, ניתן לוותר על הזכות "לצטט את דברי הרב במרכאות", ולהפוך גם את האיחול לסתמי ובלתי משוייך לקהילה מסויימת.

[הרבי דימה זאת להנהגתו של אברהם אבינו, שבתיאורו על צאתו מבית אביו, התייחס לקב"ה כ"אלוקי השמיים", ואילו לאחר עבודתו בפרסום וקידוש שמו יתברך בעולם - שינה את תוארו ל"אלוקי השמיים ואלוקי הארץ". הרבי הסביר, שמלכתחילה ידע אברהם כי הקב"ה הוא גם אלוקי הארץ, אבל הבאת הדבר לידי גילוי התאפשרה רק לאחר עבודתו בעולם והכשרתו לכך. כך גם ח"י אלול - יועד מראש להיות חגם של כלל ישראל, אלא שהזמן לכך הגיע רק לאחר עבודה רבת שנים בהפצת המעיינות שקירבה את ליבם לחסידות].

פארבריינגען בגן עדן...

תהליך דומה התרחש גם ביחס למאורע נוסף שאירע בח"י אלול, בשנת תרנ"ב: עלייתו של הרבי הרש"ב לגן עדן, בגופו הגשמי, בליווי אביו - הרבי מהר"ש שלקח אותו לשמוע שבע "תורות" מפיו של הבעל-שם-טוב, עשרות שנים לאחר הסתלקותו מן העולם...

רק בעבור חודש תמים - בסעודת שמיני עצרת, גילה הרבי על קיומו של המעמד הנשגב בו זכה להשתתף (לא ברור אם הגילוי פורסם בפומבי לקהל החסידים, או בסעודת החג הפרטית). עשרות שנים נוספות חלפו, עד שבנו, הרבי הריי"צ, שיתף את חסידיו בגילוי השמיימי, וגם אז (בשנת תרצ"ז) - נשמר הסוד בקרב חוג החסידים המצומצם, ולא פורסם בדפוס.

חמישה מי יודע? חמישה אני יודע!

חמש ראשי תיבות
על חודש אלול

"לפרסם ולעורר בכל מקום ומקום על-דבר העבודה המיוחדת דחודש אלול המרומזת בחמשת הראשי-תיבות"... ההוראה יצאה מפי המלך, ולנו לא נותר אלא לבצע **אלא שאחרי** ה"נעשה" מגיע גם ה"נשמע": מהו סיפורם המיוחד של ראשי התיבות? מנין הם הגיעו? מה הם דורשים מאיתנו? והעיקר: מתי וכיצד נכנסה הגאולה לסיפור

מהו 'אלול'?

← חודש אלול בפתח, חודש של תשובה ושל חשבון נפש כהכנה לשנה החדשה. הדרכות רבות נמסרו לנו מנשיאי החסידות, אשר מעמידות את 'אלול' באור חדש, חי ושמח, כבן השב ומתאחד עם אביו.

אחד מ'כללי הלימוד' בתורתו של הרבי, הוא הלימוד משמו של הדבר על תוכנו. אף בהדרכתיו של הרבי לעבודה האלולית, חוזר שוב ושוב הלימוד מ'ראשי התיבות' של שם החודש 'אלול'.

אמנם, מציין הרבי, מקורם של שמות החדשים אינו בהכרח מלשון הקודש, אלא אומצו מהבבלים על-ידי היהודים שגלו לשם. אך בכל זאת, אלו שמות שנקבעו בתורה ובהלכה, והם ראויים בהחלט לעיון והעמקה נאותה.

אני לדודי ודודי לי

אלו ראשי התיבות הקדומים ביותר לחודש אלול, "עוד לפני התגלות הבעש"ט, ואפילו לפני התגלות האריז"ל [והיינו, שעל-פי תורה היה זמן שלא היו בהתגלות כו']". הם הובאו כבר בחיבורו העתיק של רבי דוד אבודרהם (תלמידו של 'בעל הטורים') על סדר התפילה, "וכיון שענינו לפרש פירוש

המלות כו', הרי מובן שזהו ענין ששייך לכל אחד ואחד מישראל"².

ראשי-תיבות אלו מציינים את מהותה הכללית של עבודת החודש: התקרבותו של האדם ("אני") לקב"ה

"דודי"), באמצעותה ובזכותה מתקרב גם הקב"ה אל האדם ("דודי לי").

"כאשר כל אחד ואחד ישים לבו לענין הנ"ל, מסיים הרבי, "וכאמור, אין צורך לריבוי התבוננות, כי אם, שימת-לב לפירוש המלות כו' - הרי זה "די והותר" לצורך העבודה החדש אלול, ולפעול חיות בעבודה חודש אלול"³.

שלשה קוים

עם כל הכבוד והילת החשיבות המעטרת את הביטוי 'אני לדודי ודודי לי' ככותרת כללית לכל העבודות האלוליות - הוא אינו בוש לרדת מ'שולחן הכבוד' ולהצטרף גם לראשי התיבות הפרטיים, המסמלים את שלשת קוי עבודת ה' - תורה, עבודה (תפילה) וגמילות חסדים:

העבודה בקו התורני, מסומלת בפסוק העוסק בבריחתו של רוצח בשגגה אל עיר המקלט: "מִכָּה אֵישׁ נִמְתָּ... וְאִשֶּׁר לֹא צָדָה (כלומר, לא התכוון לצוד את הנרצח,

**אחד מ'כללי הלימוד'
בתורתו של הרבי,
הוא הלימוד משמו
של הדבר על תוכנו.
אף בהדרכותיו
של הרבי לעבודה
האלולית, חוזר
שוב ושוב הלימוד
מ'ראשי התיבות' של
שם החודש 'אלול'**

1. ש"פ ראה תשל"ו.

2. ש"פ תצא תשכ"ו.

3. כ' מנ"א תשי"ב.

של-עולם יחוס וירחם עלינו, וייתן לנו גם אם איננו ראויים חלילה.

עושים תשובה

שלשה קוים אלו מובילים אותנו גם במשך השנה כולה, אולם בחודש אלול מובלים הם לאורה של עבודת התשובה - היא היסוד לכל העבודות האלויות, וגם ראשי התיבות המסמלים אותה לקוחים מפסוק העוסק בפעולה היסודית לכל בן ישראל - פעולת המילה: "ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך".

לא די בפעולה הטכנית של המילה שבוצעה בגופנו ללא יכולת התנגדות מצידנו, אלא יש למול את ערלת הלב. ליתר דיוק: עלינו לעשות ככל שביכולתנו לשוב בתשובה שלמה, והקב"ה הוא אשר יסיר את ערלת לבבנו. (דיוק זה מבדיל את ראשי התיבות הללו מקודמיהם, ומעביר את האחריות אל הקב"ה, אשר יעשה זאת "ללא צורך להמתין על עבודת האדם... ברגע כמימרא ממש, למטה מעשרה טפחים", יחד עם שאר ייעודי הגאולה המפורטים לפני ואחרי פסוק זה⁴).

גאולה בסוגריים

אי-שם בינות לטקסטים הקדושים והעמוקים של כתבי הארז"ל, ב"הערת העורך" (רבי יעקב צמח) לפרי עץ חיים, צפונים ראשי-תיבות נוספים, מעט תמוהים, ואף בלתי-מסודרים: "גם לה' ויאמרו לאמר אשירה, ראשי-תיבות אלול למפרע (=מהסוף להתחלה), כי אז יצאו כל ניצוצין מהגלות".

הפסוק נלקח משירת הים, ואנו אומרים אותו מידי יום בתפילת השחר: "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה', ויאמרו לאמר: אשירה לה' כי גאה גאה". המדרש מדייק כי פסוק זה נאמר בלשון עתיד ("אז ישיר"), משום שהוא ימומש במלואו דווקא בגאולה, בביצוע אנדי של משה רבינו ובני ישראל מכל הדורות.

אלא הדבר הזדמן לו בשגגה, כמתואר בהמשך הפסוק: "והאלקים אנה לידו, ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה".

בגמרא מובאת סברה, לפיה כל בית מדרש זכאי להגדרה של "עיר מקלט" - אדם העוסק בתורה, זוכה להגנה מוחלטת מגואל הדם שלא יוכל לפגוע בו. סברה זו אמנם נדחתה ולא נפסקה להלכה, אולם בנוגע לעבודת ה', ניתן לקבוע כי דברי התורה מהווים "עיר מקלט" רוחנית, המגנה על האדם ממות רוחני וירידה לשאול הקליפות.

ראשי התיבות המסמלים את עבודת התפילה, נמצאים בפסוק עמו פתחנו, ממגילת שיר השירים: "אני לדודי ודודי לי, הרצה בשושנים". בתפילה, פונה האדם לקב"ה כ"דוד" אהוב ועושה כל מאמץ כדי להתחבר

אליו כ"צמיד פתיל" הנדבק לכלי הרמטית ואוטם אותו לחלוטין מפני כניסת טומאה.

אחרונים וחביבים (בעיקר על גבאי הצדקה), הם ראשי התיבות של פסוקי הפורים ממגילת אסתר: "לעשות אותם ימי משתה ושמחה, ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים". בחודש אלול - מרכיב בצדקה, מרחמים ונותנים לכל הפושט יד, בתקווה שגם רבונו-

4. ליל ח"י אלול תשמ"ב.

לוחות ושברי לוחות

ראשי-תיבות נוספים המובאים ב"מגלה עמוקות", מרכבים מהמשפט "ארון, לוחות ושברי לוחות". הרבי מבאר (שבת פרשת ראה תשי"ב), כי הלוחות השלמות מייצגות את לימוד התורה בנחת ובשלווה, בעוד שברי הלוחות מייצגות את ליבו השבור של בעל התשובה, למוד התלאות והסבל, שעבר (ועובר) דרך חתחתים – אך לבסוף מגיע למקום בו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד.

חודש אלול הוא ה'ארון' המאחד בתוכו את הלוחות ושברי הלוחות, ומגלה כי אי-אפשר ללימוד התורה המושלם מבלי שברון הלב של עבודת התשובה, וכי גם בעל התשובה אינו יכול לסיים את מסעו השבור מבלי לספון את ראשו ורובו בהיכל התורה.

למי שמתקשה לראות את הקשר בין עבודתו המוגבלת ובין הגאולה המופלאה – מציע הרבי להתבונן במשל הסוס המוביל מרכבה, כשכל מחשבותיו נתונים לקוביות החציר המרהיבות שיקבל בסיום המסע. הוא אינו מודע ואף אינו מנסה להתעניין במטרתו של הנוסע היושב

כיצד קשורים הדברים לעבודתו של חודש אלול? לא ממש ברור.

בשנים הראשונות, כאשר החל הרבי לעורר אודות ראשי התיבות השונים של 'אלול' – לא היו ביניהם אזכורים רבים לראשי התיבות ה'גאולתיים', וגם אותם אזכורים מועטים – מובאים כאיחול ותקווה, שהעבודה בחודש אלול תביא בסופו של דבר לגאולה⁵.

באחת ההתוודויות הקדיש הרבי ביאור שלם לאותם ראשי-תיבות, מבלי להתייחס כלל לתוכנם הגאולתי: הסבר זה מתמקד דווקא בהמשך הפסוק – 'אשירה לה' כי גאה גאה', ולפיו מלמדים אותם ראשי-תיבות כי על-ידי ההתמסרות והשירה לה' מתעלה היהודי ו"מתגאה על הגאים" – הוא שולט על העולם כולו ואף על השרים הגאים השולטים על סדר ההשתלשלות⁶.

יש לאן לשאוף

עם השנים, הדגיש הרבי יותר ויותר את משמעותם הגאולתית של ראשי התיבות כרלוונטית ומעשית לעבודתנו בחודש אלול: תפקידה ומטרתה של התשובה האולית, הסביר הרבי, היא להחזיר את האדם והעולם למצבו הראשוני – שאינו אלא מצב של גאולה⁷!

כאשר זו השאיפה והמטרה, מתבצעים גם כל עבודותיו של חודש אלול בצורה המושלמת ביותר – שלימות גאולתית: "במקום שמחשבתו של אדם, שם הוא נמצא", ואם היא שקועה בתשוקה לגאולה ובביאת המשיח – מתעלה גם האדם עצמו אל אותו מעמד ומצב אליו הוא משתוקק⁸.

5. ראה מכתב י"ג אלול תיש"א ("ועל ידי כל זה מביאים גם כן את הגאולה, וכנרמז ג"כ בר"ת אלול וכמאמר רז"ל: אלול – ר"ת: להוי" ויאמרו לאמר אשירה, כי אז יצאו כל ניצוצין מהגלות"). שיחות שבת פרשת נצבים-וילך תשט"ו ("על-ידי העבודה דחודש אלול באים להגאולה, שענין זה נרמז בראשי תיבות "להוי" ויאמרו לאמר אשירה", ראשי תיבות אלול), ראה תשל" (שעל ידי השירה מגיעים ל"שמחה פורצת גדר" המביאה לגאולה), עקב תשל"א (שעל ידי התשובה "מיד הן נגאלין" ואו תהיה "השירה העשירית"), ועוד.

6. שבת פרשת ראה תשט"ו.

7. שבת פרשת ראה תשל"ט.

8. ח"י אלול תשל"ט.

אוי לי ואבוי לי?!

מליצה חסידיית מפורסמת, מתארת את ההבדל בין 'אלול' חסידי לשאינו: בעוד החסידים מתמקדים בקרבת ה' – 'אני לדודי ודודי לי', ישנם חוגים בהם 'אלול' מהווה שם נרדף למתח וחרדה – 'אוי לי ואבוי לי'...

בדומה לכך, להבדיל, אחד מראשי התיבות המובאים בספר "מגלה עמוקות" לחודש אלול הוא הביטוי "אוי לרשע ואוי לשכנו"... משמעות הדברים אינה מבוארת שם כל-צרכה, אך בעלי המרה-שחורה עשויים בהחלט להשתמש בהם כצבע שחור קדורני ל'אימת הדין' של אלול: הלא 'שכן' הוא לחודש 'אב' האיום, ואם כן, 'אוי לו ואבוי לו'...

בשיחה נפלאה (לקוטי שיחות חלק י"ט, שיחה ג' לפרשת ואתחנן) מעניק הרבי זווית ייחודית וחיובית לחלוטין לראשי התיבות הללו: שכן טוב ואמיתי, הרואה במצבו העגום של שכנו ה'רשע', נאנח ומצטער על כך מעומק ליבו ב'אוי' שובר לב, ואותה אנחת 'אוי' של השכן, היא המעוררת את הרשע לתשובה ומחזירה אותו למוטב!

כך גם עבודת התשובה של חודש אלול, וה'אוי' הפנימי של כל יהודי השב בתשובה על חטאי הגלות – היא אשר פועלת גם על חודש אב ה'שכן', לשוב בתשובה ולהפוך לששון ולשמחה...

עבודת ה' אמיתית, קובע הרבי, היא דווקא זו הנעשית בגישה גאולתית ומשחררת מכל טרדות ובלבולי הגלות. על האדם לזכור תמיד שהמצב הגלותי אינו אלא זמני וחיצוני, ואילו מצבו הפנימי והאמיתי הוא מצב הגאולה שתבוא תיכף ומיד. כשיתבונן בכך, יתבטלו כל ההפרעות הגלותיות והוא יוכל לחיות כבר עכשיו את חיי הגאולה – "עולמך תראה בחייך"¹⁰.

בתקופה ייחודית זו, בה ה"שער" לכל עניני העבודה הוא קבלת פני משיח צדקנו¹¹, קובע הרבי ברורות אלו ראשי-תיבות יש להדגיש בכל הכח: "יש לפרסם ולעורר בכל מקום ומקום על-דבר העבודה המיוחדת דחודש אלול המרומזת בחמשת הראשי-תיבות דתורה תפלה גמ"ח תשובה וגאולה, ובהדגשה מיוחדת בנוגע לראשי-תיבות החמישי, ענין הגאולה, כפי שחודרת בכל עניני העבודה, על-ידי-זה שחודרים ונעשים ברוחה של הגאולה (כולל וכמיוחד על-ידי לימוד התורה בעניני הגאולה ובית-המקדש), מתוך צפיה וודאות גמורה שתיכף ומיד ממש רואים בעיני בשר ש"הנה זה (המלך המשיח) בא"¹².

תהליך הגאולה הולך ומתקדם בצעדי ענק, וכעת מעלה הס/ רבי הילוך בקביעת מהותם של ראשי התיבות הגאולתיים – לא כמטרה ושאיפה בלבד, אלא כחלק בלתי נפרד מעבודת ה' היומיומית והאלולית

בתוכה. לדידו, אחת היא המטרה – ליחוך התבן. אך לאמיתו של דבר – גם הסוס התאוותן הינו שותף מלא במסע אל היעד הנכסף (בנמשל: הגאולה), וה'השגות' שלו על כך אינן משנות מאומה⁹.

הכל חדור בגאולה

תהליך הגאולה הולך ומתקדם בצעדי ענק, וכעת מעלה הרבי הילוך בקביעת מהותם של ראשי התיבות הגאולתיים – לא כמטרה ושאיפה בלבד, אלא כחלק בלתי נפרד מעבודת ה' היומיומית והאלולית:

10. שבת פרשת ראה תשמ"ו.

11. שבת פרשת חיי שרה תשנ"ב.

12. שבת פרשת ראה תנש"א.

9. שבת פרשת ראה תשמ"ב.

הבעל שם טוב נמצא ב־770

באחת מהתוועדויות כ"ק אר"ש בחיי כ"ק מו"ח אדמו"ר, השתתף בין השאר, יהודי שאביו הי' רב באחד מבתי הכנסת בעיר. הרבי שאלו מדוע אביו, שיש לו השפעה רבה על המתפללים בבית הכנסת, לא מביא אותם לבקר ב־770 אצל הרבי הריי"צ.

והוסיף הרבי ושאל: האם במידה והבעש"ט הי' ב־770, האם אז אביך הי' מביא אותם לביקור?! וכשענה הלה בחיוב, אמר לו הרבי:

"דע לך שהבעש"ט נמצא ב־770!..."

(גליון בית חיינו 89)

ח"י אלול בסמרקנד

מספר ר' הלל ולצמן: מכיוון שבסמרקנד מזוג האוויר בתקופת ח"י אלול היה קייצי עדיין, התוועדנו בחצר. גיסי ר' אליהו מישולבין היה חולה במחלת לב, ובאותו לילה לא חש בטוב והיה מוכרח ללכת לישון בשעה תשע. לא יכולנו להמשיך להתוועד בחצר, כיוון שקולות המתוועדים נשמעו מחלון חדרו והפריעו את מנוחתו.

כשעדכנתי על כך את ר' מענדל, הוא נאנח אנחה כבירה, והוציא מפיו: אה, הוא באמת חולה... יכולתי לשמוע באותה אנחה שיצאה מקרב לבו, את 'הרגש הזולת' שלו. אחר כך שאל: אולי יש איזה מקום מרוחק יותר, שנוכל להתוועד שם בלי להפריע לו? אמרתי שיש לנו מרתף, אבל כולו תפוס עם חביות של ירקות כבושים שהכנו לחורף. אין שם שולחן וכיסאות כמובן, ואפילו חשמל אין שם, גם רצפה נורמלית לא היתה שם, אלא רצפת אדמה.

אבל ר' מענדל קם ואמר: בואו ונבדוק יחד. ירדנו למרתף עם נר דולק, ר' מענדל בדק את המקום ואמר: מצויין! נזיז כמה חביות לצד, לכאן ולכאן, נוריד כמה כיסאות, והרי לנו מקום מעולה להתוועדות. תוך זמן קצר היינו כולנו במרתף, חלק ישבו על החביות, חלק על מדרגות המרתף וחבית אחת הפכה להיות 'שולחן'. כך התוועדנו עד לשעה שלוש לפנות בוקר. ■

ל-13 ימים
12 חודשים

חודש חשבון הנפש כבר בעיצומו, והזריזים הספיקו כבר לערוך את המאזן השנתי - על רווחיו והפסדיו **דווקא ימיו האחרונים של החודש, מח"י באלול - הם המשמעותיים ביותר לחשבון הצצה להשקפתו של הרבי מלך המשיח** - על חובת ניצול הזמן היקר של ימים אלו, ואופן פעולתם

תריסר ימי הכנה

חודש אלול וימי הרחמים והסליחות שבו, מזמנים לנו הזדמנויות נדירות לתיקון והשלמת מה שהחסרנו במשך השנה כולה. אחת מאותם הזדמנויות מופלאות היא התקופה שבין ח"י אלול לראש השנה: שנים עשר ימים, כנגד שנים עשר חודשים. נשיאי החסידות גילו לנו, כי בכל יום ניתן לנו הכח לתקן את החודש המקביל לו בשנה החולפת.

לראשונה התגלתה ההזדמנות הנדירה בידי הרבי הריי"צ, בהתוועדות ח"י אלול תש"ג: הרבי ביאר את ההבדל בין עבודתו של חודש ניסן - המדגישה בעיקר את הגילוי האלוקי המרום היורד עלינו מלמעלה, ובין עבודתו של חודש אלול - בה מוסט הפוקוס לעברנו, ועלינו להתמקד בחשבון הנפש אישי ותשובה פנימית.

בשני החודשים, הסביר הרבי, קיימת תקופת-הכנה של שנים עשר יום: חודש ניסן מתחיל עם שנים עשר ה"נשיאים", שכל אחד מהם משפיע עלינו מאורו הנישא ומכין אותנו לגאולה הפסחית, ואילו חודש אלול מסתיים בשנים עשר יום של חשבון נפש - בכל אחד מהם עלינו לשחזר את מאורעותיו של החודש המקביל לו בחודשי השנה, להזכר מה קיבלנו על עצמנו, מה הספקנו ומה לא הספקנו, ולתקן זאת ב"סור מרע ועשה טוב".

באותה שיחה, לא הסביר הרבי הריי"צ את הקשרם של ימי חשבון הנפש לח"י אלול דווקא, והסתפק בציונו כיום הראשון לחשבון הנפש, המקביל לחודש תשרי, לעומת ערב ראש השנה - יום השנים-עשר המקביל לחודש אלול עצמו.

בדורנו זכינו לאורה הגדול של "תורתו של משיח" - כ"ק אדמו"ר שליט"א, אשר חזר על פתגם זה ועורר

עליו פעמים רבות, ואף ביאר בעומק מה לתריסר ימי חשבון הנפש ולח"י באלול דווקא:

חיים שלמים ברגע

חשבון הנפש של חודש אלול, במהותו, הוא חשבון כוללני, בו בוחן האדם את מצבו הרוחני ומחליט לשפר אותו בכל התחומים הנדרשים ממנו (תורה, תפילה וצדקה) ובכל חמשת הדרגות שבנשמתו (נפש, רוח ונשמה) (המקבילים לשלשה תחומים אלו), חיה (תשובה) ויחידה (גאולה)). נמצא איפה, כי גם בח"י הימים הראשונים של חודש אלול מתבצעת עבודה מקיפה של תיקון השנה החולפת כולה, והכנה לשנה הבאה [יתירה מכך מגלה הרבי, כי כל יום ויום מימי חודש אלול פועל על התאריך המקביל לו בכל חודשי השנה החולפת, ובכל חודשי השנה הבאה!].

כוחו המיוחד של חודש אלול הוא כוח התשובה: על התשובה נאמר כי באמצעותה יכול האדם להשתנות מן הקצה אל הקצה

כוחו המיוחד של חודש אלול הוא כוח התשובה: על התשובה נאמר כי באמצעותה יכול האדם להשתנות מן הקצה אל הקצה - מ"רשע גמור" ל"צדיק גמור" - "בשעתא חדא וברגעא חדא". כלומר,

1. שיחת שבת-פרשת שופטים תשמ"ט.

[בנוסף לכך, חשבון נפש "חי" מביא עמו גם דרישה לשינוי פנימי יותר, בו האדם אינו מסתפק בחשבון הנפש הכללי שערך עד כה, אלא מתמקד באופן פרטי בכל חודש וחודש³].

ניצול הזמן

כוחם המיוחד של ימים אלו, מעורר אותנו לייקר כל רגע ורגע ביום: חישוב פשוט מראה כי אם היום כולו מקביל לחודש שלם, הרי שכל שעה בו מתקנת למעלה מיום תמים (יום ורבע - אם מדובר בחודש מלא, ומעט פחות מכך אם זהו חודש חסר), ואם מדובר בשנה מעוברת - אף למעלה מיומיים (משום שביום השישי לחשבון עלינו לתקן את שני חודשי אדר שחלפו!)!

3. מכתב כללי, ח"י אלול תשל"ו.

4. שיחת שבת-פרשת כי תבוא תנש"א.

5. לקוטי שיחות חלק כ"ד, עמ' 642.

תשובה הנעשית כראוי, יכולה לתקן ברגע אחד - חיים שלמים! מול כה אדיר שכזה, הופך חשבון הנפש של חודש אלול ל'קל' מאד - מדובר כאן בסך-הכל על תיקון של שנה אחת בחודש שלם...

אלא שעדיין, הרגע הקטן של התשובה, ואף החודש השלם של אלול - אינו כולל באמת את כל אותם הרגעים עליהם נערך חשבון הנפש, ואין בו אלא 'השתקפות' של התקופה המתוקנת. זאת משום שעדיין לא הגענו לח"י אלול - היום שמכניס "חיות" בעבודתו של חודש אלול.

כאשר חשבון הנפש נערך על עצם ה"חיות" בעבודה, אין כל הבדל בין רגע קטן ובין חיים שלמים: אדם שחיותו ניטלת ממנו חלילה לרגע קט בלבד - מאבד את כל ימי חייו... דווקא חשבון נפש שכזה, על עצם החיות והחיבור לקב"ה, יכול לכלול חודש שלם, על כל פרטיו - ביום בודד².

2. שיחת שבת-פרשת תבוא, ח"י אלול תש"נ.

"עסוקים כל הזמן במחשבה ודיבור אודות הגאולה, ומחפשים לקשר את כל העניינים דומן זה עם הגאולה, והעבודה דבני-ישראל היא למהר את הגאולה", לתחום זה מופנה כמוכן גם חשבון הנפש של חודש אלול: "ליהודי יש כח לעורר את עצמו ולעורר יהודים אחרים, ובעיקר לעורר כביכול את הקב"ה - ש"בואו ונחשוב חשבוננו של עולם": לפי כל החשבונות (שהקב"ה הראה בתורתו ובהניסים שהוא עושה בעולם) היה צריך הקב"ה כבר מזמן להביא את הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו... מקבל יהודי את הכחות הגדולים ביותר ויש לו גם את הזכות והאחריות הגדולה ביותר לבקש ולצעוק להקב"ה: "עד מתי?!...!".⁶

חשבון נפש זה מקבל חשיבות מיוחדת בתקופה הייחודית בה מצויים אנו - ערב הגאולה האמיתית והשלימה, בה

6. שיחת שבת-פרשת עקב תנשא.

חשבון-נפש של רבי...

בשיחה שנשא הרבי מלך המשיח שליט"א בח"י אלול הראשון לאחר הסתלקותו של הרבי הרי"צ (שנת ה'שי"ת), הוא התבטא כי גם הרבי הרי"צ בעצמו עורך חשבון-נפש על חודש תשרי שעבר, בו הוא נכח יחד עם החסידים "בחיים חיותו בעלמא דין".

אמנם, ציין הרבי, הכלל ההלכתי קובע כי "במתים חפשי" – אדם שמסתלק מן העולם, כטור מן המצוות. אולם כאשר מדובר אודות "נשמות כלליות", שמסרו את עצמם במשך חייהם עבור תלמידיהם ומקושריהם וכלל ישראל – "אין שום סיבה צדדית שתוכל להפרידם מענינם העיקרי, כך, שגם עכשיו לא יפרדו מעל צאן מרעיתם – שנמצאים גם עכשיו בעלמא דין וחייבים בכל עניני התורה ומצוותיה – לעזור ולסייע להם בכל עניניהם".

הרבי הוכיח זאת מהמסופר לגבי רבינו הקדוש שהמשיך להגיע לביתו לאחר הסתלקותו מידי ערב שבת והוציא את בני ביתו ידי חובת קידוש היום, וכן לגבי אברהם אבינו שצורף (לאחר הסתלקותו) כעשירי למנין – משום שהיו מסורים בחייהם לטובת כלל ישראל.

גם הרבי הרי"צ, קבע הרבי, "מחוייב" בעריכת חשבון נפש כמידי שנה, ובח"י אלול בו הוא עורך חשבון נפש על חודש תשרי – כולל חשבון זה את כל הברכות שניתנו על ידו באותו חודש...

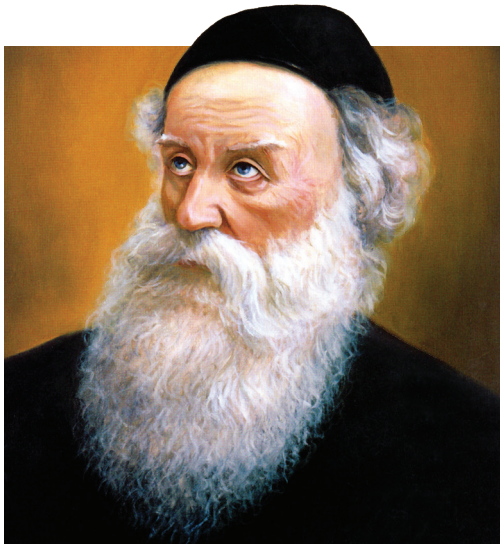
הרבי סיים בחשיפה אישית: "כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר לי שאף פעם לא נשאר בפשיטת רגל ("באַנקראַט") חס-ושלום, והיה נאמן ובטוח בתשלום כל התחייבויותיו, וכיון שכן, בודאי שימלא את כל ברכותיו. הרבי מצדו – כיון שהבטיח, בודאי ביכלתו לקיים, שאם לא כן, לא היה מבטיח. אבל, ישנו תנאי בדבר – ההתקשרות אל הרבי, והאמונה שגם עכשיו יכול למלא ובודאי ימלא את ברכותיו".

אלול

החסידים

ח"י אלול מכניס חיות בכל העבודה של חודש אלול" - את החידוש הגדול של תורת החסידות, אפשר לראות במוחש בהתייחסותה לחודש אלול, ימי הסליחות, ראש השנה והימים הנוראים בכלל, לעומת אלו שלא זכו לטעום מאור החסידות, גם ודווקא אם הם יראים ושלמים בתכלית **התועדות חסידית בעיצומם של ימי אלול...**

בין חסיד ל'מתנגד'

← בקשר לח"י אלול, יום הולדת שני המאורות הגדולים, מורנו הבעל שם טוב ורבינו הזקן, נביא בזה כמה סיפורים אודות חידושה של תורת ושיטת החסידות, שמכניסה אור וחיות בעבודת ה', עד כדי כך, שההבדל בין מי שמקושר לרבי ולומד חסידות, למי שלא זכה לזה, גם אם שלא באשמתו, הוא בדוגמת ההבדל בין "חיי" למי שאינו חי ביהדות ובאלוקות.

מספר המשפיע הרה"ח ר' מענדל פוטרפס:

ואולי הכוונה שעשיתי ליצנות מ'מתנגד' - אך לא, את זאת הייתי מוכן ויכול לעשות גם עכשיו! עד כאן הסיפור.

ולכאורה הדברים נשמעים קצת, אם לא הרבה, מוגזמים: בשעה כה רצינית וגורלית לפני הסתלקות הנשמה מהגוף, כשעומדים 'להחזיר את הפיקדון' ולעמוד למשפט לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, לא מוצא אותו חסיד לנכון להתעלות ולהתעלם מאותה 'מחלוקת' בין חסידים למתנגדים?

עוד סיפר המשפיע ר' מענדל:

באותם זמנים של גזירות ושמדות קשים מנשוא שהיו מעבר למסך הברזל, כאשר הרבה יהודים נכבדים ויקרים לא הצליחו להחזיק מעמד בתנאים הקשים והנוראים ששררו אז וסרו מדרך התורה והמצוות, ו"מסירות-נפש" הייתה "מטבע מהלכת" - באותה תקופה ראו אור שני "חיבורים" הלכתיים, האחד של חסיד, ומשנהו של "מתנגד".

ה"מתנגד" כתב פלפול ודיון הלכתי עמוק על אודות מי שלא היה יכול להחזיק מעמד עקב הגזרות והתלאות הקשים מנשוא, ונכשל וחטא ונולד לו בן ממזר, רחמנא-ליצלן. האם יצא ידי חובת מצוות "פרו ורבו", שהרי סוף סוף נולד לו בן, או שזו מצווה הבאה בעבירה שאינה נחשבת למצווה כלל? הוא השתדל והתאמץ בפלפולו להוכיח שאכן הוא יצא ידי חובתו.

אחד מגדולי חסידיו של רבינו הזקן היה הגאון החסיד ר' זלמן זעזמיר, עליו אמרו כי הוא היה בדרגת צדיק על פי תניא [להזכיר: "בינוני" של התניא הוא מי שאינו שייך כלל לעבור עבירה "לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם", וצדיק הוא מי שהפך לגמרי גם את פנימיותו לטוב ואין לו אפילו תאוה לרע!]. היה זה בשעות חייו האחרונות של ר' זלמן בעלמא דין. הוא שכב על ערש דווי חולה וחלוש, כשהמשפחה והידידים עומדים סביב מיטתו, והרופאים אומרים שבדרך הטבע אלו הם הרגעים האחרונים לפני פטירתו. הוא היה בהכרה מלאה, וכפי הנהוג בישראל התחיל כבר לומר ביחד עם הסובבים אותו את הווידוי הגדול שאומרים לפני המעבר לעולם שכולו טוב.

כדרכו של חסיד אמיתי, ובפרט בהיותו בשעה כה גורלית, התבונן ר' זלמן והתעמק בכל מילה שאמר. ובהיותו חסיד אמיתי, שהוטל עליו התפקיד גם לחנך ולהדריך את תלמידיו ומושפיעיו, ניצל גם הזדמנות לא שגרתית זו ללמד את הסובבים אותו את הדרך האמיתית בעבודת השם, כיצד צריך להתייחס לכל מיני צורות של "בעל-הבת"ישע הנחות" המצויות דווקא אצל תלמידי חכמים יראי שמים ולמדנים, גם אם אולי נדמה שהדברים צורמים קצת למי שהוא.

כשהגיע ר' זלמן למילה "לצנו" שבאותו וידוי, עצר לפתע, והחל שואל את עצמו בקול: האומנם? האם אכן עשיתי ליצנות מעניינים של קדושה? ממה? ממי? מתי?

אלא היא נחלת הכלל. ודווקא לכן מוטלת עלינו החובה והזכות לעשות הכל להביאו שיטעם גם הוא מעץ החיים, ויראה כי אכן טוב הוא.

הגישה החסידית לאלול

"ח"י אלול מכניס חיות בכל העבודה של חודש אלול" - את החידוש הגדול של תורת החסידות, אפשר לראות במוחש בהתייחסותה לחודש אלול, ימי הסליחות, ראש השנה והימים הנוראים בכלל, לעומת אלו שלא זכו לטעום מאור החסידות, גם ודווקא אם הם יראים ושלמים בתכלית.

(אלא שלא תמיד רואים זאת ממש, בפרט במצב נורא הוד שבו אנו נמצאים בתקופתנו, כאשר מחד נמצאים על סף הגאולה ממש, ומאידך, שורר בעולם לכול עצום, אופייני ל"תחתון שאין תחתון למטה הימנו" ממנו אמורה לבקוע ולפרוץ הגאולה האמיתית והשלימה. אבל מי שיבחן את הדברים לעומקם ולאמיתתם יראה שאכן כן הוא).

מי שלא למד חסידות, אם הוא אכן יהודי מאמין וירא שמיים, מסתכל על ימים אלו בחרדה ובדאגה: הנה הולך הקב"ה, בורא העולם ומנהיגו, לקראת השנה החדשה הבאה עלינו לטובה, לבוא ולשפוט אותנו, את עמו ישראל, את העולם כולו, ואת כל אחד ואחת - ולשלם לכל אחד את המגיע לו, לתת שכר למי שנהג כראוי, ולהעניש את מי שלא נהג כראוי.

ואילו החסיד כתב פלפול ודיון הלכתי עמוק, במי שמכריחים אותו לעבור על איסור שעה שעל-פי דין אינו מחויב למסור את נפשו - האם מותר לו למסור את נפשו בכל זאת, או שהדבר אסור והוא נחשב "מתחייב בנפשו"? והשתדל והתאמץ בפלפולו להוכיח שאכן מותר לו למסור את נפשו...

על סיפור זה הולם הביטוי של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שאמר בדרך צחות כי יהיו יהודים נכבדים שבבואם לעולם-הבא יבקשו וגם יקבלו עוד נתח שמן של "לוייתן" על גודל מסירות נפשם - שהרי אילו היו מפסיקים ללכת בדרך היהדות והיו הולכים ומשתמדים רח"ל, היו יכולים להגיע לפסגות הגבוהות ביותר של עושר וכבוד וכל טוב, ובכל-זאת ויתרו על כל זה ומסרו נפשם ולא עשו זאת. על כך מגיע להם שכר גדול ועצום, והקב"ה אכן יגמול להם בשכר נפלא בעולם-הבא.

אולם, החסידים שלי, אמר הרבי נ"ע, לעולם לא יבקשו שום דבר על כך, וגם אם יבקשו - לא יקבלו... שכן, אצל חסידים הדבר כל כך מופרך וכל כך אינו שייך במציאות, עד שלא שייך כלל לבקש על כך שכר ולא מגיע על כך שום שכר.

חסידים לא מתנשאים

דומה שהיום הכל הפך להיות "פוליטי" - כששומעים את המילים "חסיד" מול "מתנגד", מיד מניחים שמדובר כאן על קבוצה זו נגד קבוצה אחרת, כאילו באים לחלק ולהפריד ולהבדיל בין יהודי ליהודי, ולהבליט את היתרון והמעלה של 'אני' וה'קבוצה שלי' לעומת ה'אני' של הקבוצה האחרת.

מיותר לומר שחלילה לחשוד בחסידים וצדיקים גדולים ביותר ברמה כה שפלה של התנשאות על יהודים אחרים. ברור שהתנהגות שכזו היא בניגוד לכל מה שהחסידות מטיפה לו ללא הרף.

אם בכל זאת מוצאים אנו הנהגה כזו אצל חסידים וצדיקים גדולים - פירושו של דבר שלא מדובר חלילה על גאווה שטותית מסוג זה, אלא על הבלטת הפן החסידי - כפי מה שתורת ושיטת החסידות נותנת להולכים בדרכיה - על מי שלא זכה עדיין ליהנות מאורה של תורת החסידות שלא באשמתו. שהרי, כדברי רבינו הזקן, החסידות אינה שייכת רק למפלגה מסוימת

שנמנעו מלקבוע חתונות וחגיגות איזה שיהיו בימים אלו, שפרשו לפחות בימים אלו מכל ענייני העולם וניסו בכל הדרכים האפשריות להתנהג כראוי, בהתחננם לפני בורא העולם שייתן לנו עוד צ'אנס לתקן את דרכינו, ולמרות שאין אנו ראויים לכך, ירחם עלינו וייתן לנו שנה טובה בכל המצטרך לנו, בבני חיי ומוזני רויחי ובכולהו רויחי.

ולמרות שכל זה אמת - והדברים אף מבוארים ומוסברים באריכות גם בתורת החסידות - אף על פי כן היו חסידים מתייחסים ל"אלול" עצוב כזה בכיטול ובשלילה מוחלטת. בין חסידי קוצק, למשל, שם לא נרתעו מביטויים חריפים וקיצוניים, היו אומרים על "אלול" כזה - "אל תפנו אל האלילים" (ה"אלול"ים, שהרי בפולין קוראים שורוק כמו חיריק), "והאלילים כרות ייכרתון!"

גישה זו נובעת מן ההיבט הכללי על הקשר בין היהודי לבין הקב"ה כ"הסכם עבודה" גרידא: הקב"ה ברא ובורא אותנו ונותן לנו חיים בריאות ופרנסה וכו', ותמורת זאת הוא דורש מאתנו לעמול ולהתייגע בלימוד תורתו ושמירת מצוותיו. ואם כן, כאשר אין אנו עושים כראוי את חלקנו באותו "הסכם", חרדים אנו ודואגים מי יודע כיצד יתייחס אלינו ה"מעביד" (בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך) וכיצד תהיה תגובתו לכל הכישלונות והבעיות להם גרמנו ועליהם עלינו ליתן את הדין.

תורת החסידות משנה את כל הגישה ואת כל ההתייחסות אל הקב"ה. נכון יותר לומר שאין היא משנה, אלא היא מגלה את המציאות האמתית בקשר הנצחי שבין היהודי לאלוקיו, וממילא נובעת מזה גישה שונה, ואף הפוכה לחלוטין, לימים אלו, הימים הנוראים.

ימים אלו אינם ימים עצובים אלא הימים השמחים ביותר מכל ימות השנה. נכון אמנם שמתנהל כאן משפט ודין וחייבים לתקן ולהשלים את כל מה שחטאנו ופגמנו, ונכון גם שלפעמים דרושה גם מרירות, דרוש חשבון צדק ודרישה בלתי מתפשרת של האדם מעצמו לשנות

כשעומדים לפני משפט, המשפט הגורלי ביותר שיקבע את כל מה שיהיה בשנה הבאה בכל התחומים בגשמיות וברוחניות, ועד ענייני חיים והיפך החיים, מי יחיה ומי ימות וכו'. ומה גם שמשפט זה נערך לפני מי שיודע הכל ואי אפשר להעלים ממנו דבר, משפט צדק על ידי מי שייתן לכל אחד בדיוק את המגיע לו, משפט ממנו אי אפשר להתחמק ולברוח, אי אפשר לתת שוחד ושום תירוץ לא יתקבל ממי שלא מילא את המשימה שהוטלה עליו. שהרי ניתנו לו כוחות מספיקים למלא אותה, כי

"אין הקב"ה מבקש לפי כחו אלא לפי כוחו", לפי הכח של כל אחד ואחד. והרי כל אחד יודע מה מצבו בעבודת ה' ועד כמה חסר הוא ולא עשה כראוי את מה שנדרש ממנו

- כשעומדים לפני משפט כזה, טבעי ומוכן שהאדם, אם הוא רק מאמין ויודע שאכן כן הוא, מתמלא יראה וחרדה, והוא עושה את כל המאמצים לחזור בתשובה ולתקן את מעשיו כדי שייכתב וייחתם ביום הדין לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה.

לכן היו ימי חודש אלול ימי יראה וחרדה, ימים שלפני משפט, ימים גורליים, בהם חייבים, אם חפצי חיים אנו, לשוב ולהתפייס עם בורא

העולם ומנהיגו, שעומד לקבוע עתה את גורלנו בשנה הקרובה בכל הפרטים.

כל דברים אלו אמיתיים ונכונים, ואף מבוארים ומוסברים באריכות בתורת החסידות - אבל קשה לומר שהם כשלעצמם מביאים לשמחה ולהתלהבות. להיפך. אפילו מעט התבוננות בזה מביאה את האדם למרירות ואפילו לעצבות. הדברים הללו כשלעצמם אפילו קצת מדכאים, כאשר האדם אומר לעצמו מניין לי שהפעם אכן אעשה כראוי את המוטל עלי, והרי יודע אני כי אשתקד, למרות כל הכוונות הטובות, לא עמדתי בהתחייבויות, ומי יודע מה יהיה הפעם, ומה ייגזר עלי בגלל זאת.

לכן היו יהודים, ודווקא יראי שמיים ורציניים ביותר, שהתהלכו בפנים נפולות ומודאגות בחודש זה. והיו אף

**כאשר האדם
אומר לעצמו
מניין לי שהפעם
אכן אעשה
כראוי את המוטל
עלי, והרי יודע
אני כי אשתקד,
למרות כל
הכוונות הטובות,
לא עמדתי
בהתחייבויות,
ומי יודע מה
יהיה הפעם**

וולכן גם מכריזים אז במיוחד "יחי אדוננו", ובפרט לפני תקיעת שופר, שזוהו הזמן העיקרי של "בניין המלכות" (וכן בסיום "בניין המלכות" - בסיום תפילת נעילה) כפי שנהגו ונוהגים לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח החל מראש השנה של שנת תשנ"ג, כשראינו את הרבי מלך המשיח שליט"א גם בעיני בשר, ובעקבות הכרזה זו החל הרבי שליט"א לצאת ולהתגלות גם לעיני הציבור בשנים תשנ"ג-נ"ד).

היכן מקומו של חסיד בראש השנה?

לפי זה משמעותה העיקרית של תקיעת שופר היא לא רק בכדי לעורר יראה וחרדה - אם כי כמובן גם זה אמת, שהרי צריכה להיות אימה ויראה וחרדה מן המלך, ובוודאי ממלך מלכי המלכים הקב"ה, אבל גם חרדה זו אינה פחד ומורא שהיינו מעדיפים להימנע ממנו ח"ו. להיפך. זהו ביטול מוחלט מקרב ולב עמוק אל אבינו מלכנו, כשאנו מבקשים ומתחננים לפניו שיקבל עליו את המלוכה וימלוך עלינו ועל העולם כולו בכבודו. וכאמור שמלכות זו של הקב"ה מתגלה דווקא על ידי מלכותו של המלך המשיח (ולכן חשובה ונחוצה במיוחד ברגעים שגבשים אלו הכרות "יחי אדוננו").

לכן משתדלים ומקפידים חסידים לנסוע לרבי לראש השנה, ולחודש תשרי (אותיות "רשית", כי כל חודש זה הוא חודש של "ראש" לכל השנה) בכלל, שהרי הכתרת המלך היא באופן אחר לגמרי כאשר נמצאים אצל המלך והנשיא, אשר הוא הכל, הכל ממש, ועל ידו דווקא מתגלה בעולם מלכותו הנצחית של מלך מלכי המלכים הקב"ה.

וכפתגמו הידוע של הרבי הרשב"ב נ"ע כי מקומו של חסיד בראש השנה הוא בליובאוויטש - אלא היכן שיהיה?! וכי יש לו מקום אחר?!

וכפי שאומר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע (ספר השיחות ה'תרצ"ו עמוד 17. תרגום מאידיש): "פעם הייתה יקרה הנסיעה לליובאוויטש. היו כאלו שבמשך כל השנה

כיוון ולהתחיל להתנהג ולהיות כפי הנדרש ממנו - אבל ה"שופט" אינו רק גדול וכל יכול, אלא הוא טוב, "עצם הטוב", ו"טבע הטוב להיטיב".

וגם ה"משפט" אינו רק בין ה"מעביד" ל"פועל" אם עשה או לא את מה שהתחייב ב"הסכם העבודה" - מדובר כאן בבנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, שגם אם מסיבות שונות התדרדר והתרחק מאביו המלך, הרי עתה מגיע הזמן לשוב ולהתקרב.

חודש אלול, אומרת תורת החסידות, הוא הזמן בו המלך יוצא לשדה, למקומות הנידחים והרחוקים ביותר. הוא מגיע, לפי דברי הרבי שליט"א מלך המשיח (בד"ה אני לדודי תשכ"ו), לא רק ל"שדה", המורה על ענייני הרשות והחולין, אלא אפילו לאלו הנמצאים ב"מדבר". כי למרות שה"מדבר" עצמו הוא מקום ש"לא ישב אדם (העליון) שם", אבל ליהודי שנמצא ב"מדבר", ואפילו הוא שובי בידי יצרו ואיננו מסוגל לצאת מזה, קרוב ה' במיוחד בימים אלו.

והוא מקבל את כולם, כ-ו-ל-ם- ממש, בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. הוא נמצא עימם ואוהב אותם גם במצבם זה, מושיט להם יד חמה ועוזרת להתנער מן הכללוך ולצאת להקביל פני המלך. ואחר כך להפוך ולהיות כל אחד ואחת מאותם "המובחרים שבעם ויחיד סגולה" ללכת אחריו ולבוא עמו להיכל מלכותו, לפני ולפנים, ולהתייחד עמו שם בתכלית הייחוד, "ישראל ומלכא בלחודוהי". והוא

עושה זאת מתוך האהבה והקירוב הגדולים והעצמיים ביותר, הרבה יותר אפילו מהורים זקנים שנולד להם בן יחיד לעת זקנתם.

וכשמגיע ראש השנה, אין זה רק יום הדין והמשפט, אלא בעיקר יום הכתרת המלך, יום בו אנו מבקשים ומתחננים לאבינו שבשמים "מלוך על העולם כולו בכבודך", "ותמלוך אתה הוא ה' לבדך על כל מעשיך". ולכן "מצוות היום בשופר", והטעם הראשון והעיקרי לתקיעת שופר הוא משום שאנו מכתירים את הקב"ה למלך, ובשעת הכתרת המלך תוקעים בשופר ומכריזים "יחי המלך פלוני" כמסופר בתנ"ך.

ממה שהרבי נותן ומשפיע ומעניק לכל אחד ואחת מן "האורחים שלי", כפי שהרבי התבטא כמה פעמים.

מתשרי בליובאוויטש שבליובאוויטש לוקחים את ההתקשרות המוחלטת והמלאה "בשמחה גדולה ובביטול עצום" למשך כל השנה - שגם כאשר נחזור הביתה, כל אחד למקומו, הוא יחיה רבי וינשום רבי, והוא יחדיר זאת בכל הסובבים אותו ובכל מקום ובכל עניין עמו הוא בא במגע. לעשות מכל הפרטים הרבים והשונים נקודה אחת ויחידה, ה"נקודה" של "יחידו של עולם" המגלה את עצמו בקרבנו ממש על ידי הנשיא והמלך, שהוא קיים ונצחי בכל דור ודור, ודווקא בגוף גשמי, ללא שום שינוי, גם לא שינוי דגניזה כמו הארון שנגנו.

להביא את העולם כולו להתבטל אל הרבי מלך המשיח שליט"א, למלא את הוראותיו, להתיעץ עמו, לשמוע לעצותיו ולהאמין בנבואותיו. "עד הנבואה העיקרית, לא רק בתור חכם ושופט אלא בתור נביא, שזהו בוודאות, ש"הנה זה משיח בא" תיכף ומיד ממש".

שזוהי הזכות והאחריות של כל אחד מאנשי הדור, שכל העולם יצעק "רבי", שכל העולם יועק "מלך המשיח", שכל העולם יקרא "אין עוד מלבדו", שמכל פינה בעולם תפרוץ ההכרזה "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!" ■

אספו כסף עבור הנסיעה, והיו מנשקים את הכסף - מיוקר" (= מפני שהיה כל כך יקר להם).

וגם אם ח"ו וח"ו - היו לא תהיה! - לא זוכים לראות בעיני בשר את פני הקודש, ולשמוע את הדברים דברי אלוקים חיים יוצאים מפי הרבי מלך המשיח שליט"א בקדושה ובטהרה כנתינתם מסיני, - הרי ידוע פסק הרמב"ם בנוגע למצוות הקהל (הלכות חגיגה פ"ג ה"ו): "אף על פי שיש שם לוועות וגרים שאינם מכירין [= שאינם מבינים מה שהמלך מדבר], חייבין להכין ליבם ולהקשיב אוזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה כיום שניתנה בו בסיני. אפילו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כולה חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתירה. ומי שאינו יכול לשמוע [= כלומר, לא זו בלבד שאינו מבין, אלא אף אין הוא שומע כלל, אף על פי כן אומר הרמב"ם] - מכווין לבו לקריאה זו, שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת. ויראה עצמו כאילו עתה נצטווה בה ומפי הגבורה שומעה, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא-ל".

ועצם החלטה זו והנהגה זו היא היא הזעקה הגדולה ביותר "רצוננו לראות את מלכנו", שזהו ה"כלי" המביא את ההתגלות המלאה לעיני כל בשר תיכף ומיד ממש בגאולה האמיתית והשלימה.

ויישר כוחם ונפלאה זכותם העצומה של "הכנסת אורחים" ושל "בית מדרש לנשים", שבזכותם יכולים רבים כל כך לבוא לליובאוויטש. ולא רק לבוא בגשמיות, אלא לקבל הרבה גם באופן היותר פנימי ומסודר ומאורגן, ע"י לימודים ושיעורים וסדרים ומבחנים ופרסים והתוועדויות והכל בכל מכל כל. שכל המילים היפות גם יחד לא יצליחו לבטא את גודל העניין. ובוודאי כל אחד ואחת יעשה כל מה שביכולתו ויותר מיכולתו לעזור ולסייע, ובמיוחד בממון כפשוטו, שבלעדיו אי אפשר בדרך הטבע להרים מפעל כה אדיר.

ויחד עם זה חשוב ונחוץ וחיוני, ובפרט הוריים השולחים את בניהם ובנותיהם לתשרי לרבי - תופעה פלאית, המוכיחה יותר מכל כי הרבי חי וקיים כפשוטו ממש בבית משיח 770 - שגם אם יש להם "סידור" בגשמיות, ואפילו נדמה להם שהוא מוצלח יותר, שיירשמו וייכנסו לכל המסגרת והסדר הנפלא של "הכנסת אורחים" ושל "בית מדרש לנשים". שזהו הכלי לקבל שפע רב

החשבון שעושה כ"ק מו"ח
אדמו"ר בח"י אלול על חודש
תשרי שעבר הוא גם בנוגע לכל
הברכות שניתנו על ידו בחודש
תשרי שעבר.

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר לי שאף
פעם לא נשאר בפשיטת רגל
("באַנקראָט") ח"ו, והי' נאמן
ובטוח בתשלום כל התחייבויותיו,
וכיון שכן, בודאי שימלא את כל
ברכותיו.

הרבי מצדו – כיון שהבטיח,
בודאי ביכלתו לקיים, דאל"כ,
לא הי' מבטיח. אבל, ישנו תנאי
בדבר – ההתקשרות אל הרבי,
והאמונה שגם עכשיו יכול למלא
ובודאי ימלא את ברכותיו.

(התוועדות ח"י אלול השי"ת)

לענ"נ שליח כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א אורב
קהילת חב"ד הרצליה וגלילותיה
הגה"ח הרב ישראל בן ר' אשר אנשיל ע"ה הלפרין